

2022-06-30
S2022/03172 (delvis)

Socialdepartementet

Folkhälsomyndigheten
Box 505
831 26 Östersund

Uppdrag att bidra till arbetet för rationell antibiotikaanvändning internationellt samt betala ut medel till den nationella arbetsgruppen för rationell antibiotikaanvändning

Regeringens beslut

Regeringen ger Folkhälsomyndigheten i uppdrag att inom ramen för sitt arbete mot antibiotikaresistens och i enlighet med den svenska strategin för arbetet mot antibiotikaresistens 2020–2023, liksom i linje med myndighetens uppdrag som WHO Collaborating Centre inom antimikrobiell resistens bidra till rationell antibiotikaanvändning internationellt. Arbetet ska göras genom två deluppdrag:

1. I samarbete med nationella arbetsgruppen för rationell antibiotikaanvändning, även benämnd NAG Strama, beskriva och tillgängliggöra arbetet som bedrivs inom regionernas gemensamma kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård, genom NAG Strama, för inspiration i praktiskt arbete för rationell antibiotikaanvändning i andra länder.
2. Följa upp och förstärka det arbete som görs för att stödja Lettland inom EU-projektet Latohop (Latvia One Health One Plan).

Regeringen ger vidare Folkhälsomyndigheten i uppdrag att betala ut 1 400 000 kronor till nationella arbetsgruppen för rationell antibiotikaanvändning, vars värddregion är Region Uppsala, för arbete som ska genomföras i enlighet med deluppdrag 1.

Uppdraget ska utföras i samverkan med andra relevanta aktörer. Folkhälsomyndigheten ska senast den 31 oktober 2022 lämna en delredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet).

Folkhälsomyndigheten ska senast den 1 april 2023 lämna en slutredovisning av uppdraget till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Redovisningarna av uppdraget ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

För uppdraget får Folkhälsomyndigheten under 2022 använda 1 600 000 konor som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2022 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 18 God vård och folkhälsa. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2022.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2023 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet.

Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Bakgrund

Antibiotika är en av de viktigaste läkemedelsklasserna som rätt använt räddar många liv. All användning av antibiotika leder till resistensutveckling. Om antibiotika används på ett felaktigt sätt, till exempel när det inte behövs, med olämplig dosering eller om antibiotika med omotiverat brett antibakteriellt spektrum används drivs resistensutvecklingen på i onödan. Det är därför viktigt att antibiotika och andra antimikrobiella medel bara används när de gör nytta, att rätt sorts antibiotikum används samt att rekommendationer om behandling utvecklas, hålls uppdaterade och följs.

Antibiotikaresistens och annan antimikrobiell resistens är ett globalt och tvärsektoriellt hälsohot som kräver insatser från hela det internationella samfundet. Antibiotikaresistens riskerar att underminera en rad av de framsteg som gjorts, bl.a. genom de globala målen för hållbar utveckling och Agenda 2030 eftersom infektionssjukdomar är vanligare i låginkomstländer.

Mot bakgrund av frågans internationella art så spelar de insatser som Sverige gör internationellt en viktig roll.

Den övergripande målsättningen i regeringens strategi för arbetet mot antibiotikaresistens 2020–2023 är att bevara möjligheten till effektiv behandling av bakteriella infektioner hos människa och djur (S2020/00799). Vikten av

ansvarsfull användning av antibiotika lyfts inom strategin som ett av de prioriterade arbetsområdena inom mål 3. Sverige ska vidare enligt strategin bidra till andra länders arbete med att minska resistensutveckling och hindra spridning. Sveriges relativt goda resistenssituation är ett resultat av bland annat ett systematiskt långsiktigt hållbart arbete inom området, vilket bidragit till att landet har hög och internationellt efterfrågad kompetens inom antibiotikaresistensområdet.

Det svenska arbetet för fortsatt tillgång till effektiva antibiotika är internationellt känt som ett bra exempel inom arbetet för rationell användning av antibiotika och baseras på lokal, regional och nationell samverkan. En av nyckelfaktorerna är bland annat att samverkan kring resistensfrågorna bygger på arbete i tvärprofessionella team, så kallade Stramagrupper, med en stark förankring inom hälso- och sjukvården, så kallat Stramaarbete. Det svenska arbetet karaktäriseras vidare av att tydliga mål för antibiotikaförskrivningen finns uppsatta. För att möjliggöra att dessa realiserar finns nationella behandlingsrekommendationer som stöd till professionen. Stramagrupperna arbetar aktivt i regionerna för att implementera dessa, bland annat genom utbildningsinsatser, sammanställning och feedback av data.

Den nationella arbetsgruppen för rationell antibiotikaanvändning, även benämnd NAG Strama (tidigare NSK Strama), inom regionernas kunskapsstyrningsorganisations nationella programområde infektion tillsattes 2008. Inom NAG Strama integreras arbetet med antibiotikaresistens i regionernas kärnverksamhet. Arbetet medför att en nationell struktur för kunskapsbaserad vård, erfarenhetsutbyte och lärande fördjupas. NAG Strama utgör inget projekt utan en metod för förbättringsarbete för att säkerställa möjligheterna till en hållbar god och säker sjukvård med tillgång till effektiva antibiotika. Arbetet inom NAG Strama sker i nära samarbete med de lokala Stramagrupperna och Folkhälsomyndigheten. Region Uppsala utgör värdregion för NAG Strama och tillhandahåller ordföranden och resurser för samverkan i gruppen samt ansvarar för en gemensam webbplats.

Stramanätverket bildades 2011, som en frivillig sammanslutning av alla landstingens Stramagrupper. Stramanätverket har som övergripande syfte att verka för en rationell antibiotikabehandling och mot ökad antibiotikaresistens. En viktig del i detta är att underlätta ett snabbt utbyte av idéer och arbetsmodeller mellan Stramagrupperna i landet.

På uppdrag av regeringen stödjer Folkhälsomyndigheten Världshälsoorganisationen genom att utgöra ett WHO Collaborating Centre för antimikrobiell

resistens. Centret bidrar specifikt med aktiviteter för att stärka medlemsstater i övervakning av antibiotikaresistens, genomförande av övervakningssystemet GLASS (Global Antimicrobial Resistance and Use Surveillance System), stöd till relevanta WHO-nätverk och till medlemsstaterna och med implementering av rationell antibiotikaanvändning inom hälso- och sjukvården. Folkhälsomyndigheten har via EU-projektet JAMRAI (Joint Action on Antimicrobial Resistance and Healthcare-Associated Infections) tillsammans med övriga deltagare i projektet förordat att medlemsstaterna ska utveckla så kallade ”core elements” i arbetet för rationell antibiotikaanvändning. Det kan t.ex. vara riktlinjer, planer standarder eller kvalitetskriterier för en ändamålsenlig antibiotikahantering. Liknande förslag har även framförts av WHO, se bl.a. rapporten ”Antimicrobial stewardship programmes in health-care facilities in low- and middle-income countries: a WHO practical toolkit”.

Sverige stödjer sedan 2019 på uppdrag av Europeiska kommissionen Lettland med att genomföra deras nationella handlingsplan mot antimikrobiell resistens (Latvia One Health One Plan, Latohop). Projektet är tvärsektorielt och Folkhälsomyndigheten och Jordbruksverket har delat ansvar för genomförande från svensk sida. Inom ramen för Latohop har Folkhälsomyndigheten bland annat givit stöd till Lettland i uppbyggnad av en nationell intersektoriell samverkansfunktion och givit stöd i implementering av antibiotikaronder på sjukhus i Lettland samt arbetat med en nationell plan. Projektet avslutas i juni 2022.

NAG Strama har utvecklat en applikation där uppdaterade behandlingsrekommendationer finns lätt tillgängliga för förskrivare. NAG Strama är ansvarig för applikationen och dess förvaltning. I en fortsättning av Latohop finns behov av att ta fram en internationell version av Strama-appen, framför allt delen som handlar om behandlingsrekommendationer inom slutenvården. En sådan översättning kan även fungera som en utgångspunkt för användning i motsvarande arbete i andra länder.

Närmare om uppdraget

Regeringen ser att det finns behov av att en särskild satsning rörande arbetet att bromsa resistensutvecklingen internationellt genom att komplettera befintliga skildringar av den svenska arbetsmodellen för fortsatt tillgång till effektiva antibiotika med en beskrivning av de praktiska erfarenheterna av arbetssätt som har förfinats genom åren och som inte tidigare beskrivits. Detta för att beskriva den svenska Stramamodellen och göra den mer

tillgänglig för inspiration och operativt stöd i praktiskt arbete för rationell antibiotikaanvändning i andra länder. För att uppnå detta så får Folkhälsomyndigheten två deluppdrag.

Deluppdrag 1. I samarbete med nationella arbetsgruppen för rationell antibiotikaanvändning, även benämnd NAG Strama, beskriva och tillgängliggöra arbetet som bedrivs inom regionernas gemensamma kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvård, genom NAG Strama, för inspiration i praktiskt arbete för rationell antibiotikaanvändning i andra länder.

Folkhälsomyndigheten ska i samarbete med NAG Strama ta fram ett utbildningsmaterial och en webbplats som bland annat kan användas av professionen, beslutsfattare och personer inom myndigheter i andra länder. Arbetet handlar bland annat om att beskriva det svenska arbetet i en internetbaserad utbildning. Stort fokus kommer att ligga på praktiskt genomförande av preventiva insatser och insatser för rationell förskrivning både inom primärvård och slutenvård. Målgruppen är i första hand professionen och i andra hand beslutsfattare. Innehållet utformas för att passa länder med ett redan utvecklat arbete inom antibiotika och antibiotikaresistens men vissa delar kan även användas i låg- och medelinkomstländer. I nästa del skapas en webbplats på engelska som riktar sig till relevanta aktörer, inklusive myndigheter och professionella nätverk, inom och utanför EU.

Inom ramen för deluppdraget ska Folkhälsomyndigheten vidare översätta tidigare nämnda Strama-app till engelska. Utgångspunkten för arbetet med appen ska vara att få fram en mall eller lösning som sedan enkelt kan anpassas till andra språk och förutsättningar för ytterligare spridning.

Deluppdrag 2. Följa upp och förstärka det arbete som görs för att stödja Lettland inom EU-projektet Latohop (Latvia One Health One Plan).

Regeringen ser ett behov av att ge stöd till samarbetet med Lettland efter att EU-projektet Latohop avslutats för att följa upp processerna och dra lärdomar. Folkhälsomyndigheten ska därför fortsatt följa och ge stöd i arbetet med implementering av den handlingsplan som tagits fram inom ramen för projektet samt i utformningen av en nationell intersektoriell samverkansfunktion. Myndigheten ska vidare fortsätta det arbete med antibiotikaronder på sjukhus i Lettland som påbörjades under projektet.

Resistens mot antimikrobiella medel generellt, där antibiotika ingår, är ett globalt problem. Sverige ska fortsatt visa ledarskap i det internationella arbetet, i linje med Sveriges politik för global utveckling, globala åtaganden gjorda inom Agenda 2030 och arbetet inom EU. Uppdraget relaterar också till det arbete som görs inom Global Leaders Group on Antimicrobial Resistance (GLG). Uppdraget ska ses som ett komplement till det arbete som Folkhälsomyndigheten gör rörande spridning av kunskap om ansvarsfull användning av antibiotika internationellt samt till myndighetens samverkan med NAG Strama. Tidigare utfört arbete inom ramen för NAG Stramas, Strama-nätverket och Folkhälsomyndighetens arbete eller andra samverkansfora, bör beaktas och tillvaratas inom detta regeringsuppdrag.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Hanna Lobosco

Kopia till

Statsrådsberedningen SAM
Finansdepartementet BA, K
Infrastrukturdepartementet ESD
Folkhälsomyndigheten
Kammarkollegiet
Läkemedelsverket
Socialstyrelsen
Region Uppsala / Nationella arbetsgruppen för rationell antibiotikaanvändning (NAG Strama)
Sveriges Kommuner och Regioner
Verket för innovationssystem